

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՀ ԿԳՄՄՆ «ՄԱՐՏՈՒՆՈՒ Տ. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Գծակարգերի օգտագործումը հայոց պատմության
ուսուցման գործընթացում որպես բովանդակության
ընկալման պատկերավոր միջոց

Անցկացման վայր՝ Վարդենիս

Աշխատանքի ղեկավար՝ Հասմիկ Բեյբուրյան

Ուսուցիչ՝ Գարիկ Աղաջանյան

Դպրոց՝ Վարդենիսի թիվ 3 հիմնական դպրոց

2022թ

Բովանդակություն

Ներածություն	3
Գծակարգերի օգտագործումը հայոց պատմության ուսուցման գործընթացում որպես բովանդակության ընկալման պատկերավոր միջոց	5
Հավելում	11
Եզրակացություն	17
Օգտագործված գրականության ցանկ	19

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը: Հայոց անկախ պետականության վերականգնումը շրջադարձային նշանակություն ունեցավ ազգային կրթական համակարգի ձևավորման և զարգացման առումով: Անհրաժեշտություն առաջացավ հանրակրթական դպրոցում ամրագրել հայագիտական առարկաների տեղն ու դերը, դրանց ուսումնական և դաստիարակչական ընդգրկվածության և բովանդակային հարցերը:

Այս համատեքստում առանձնակի նշանակություն ունեւ Հայոց պատմության նոր ծրագրերի, դասագրքերի ստեղծումը, քանզի հայոց լեզվի և հայ գրականության հետ միասին Հայոց պատմությունը հանդիսանում է հայագիտական առարկաների առանցքային հենքը, ինչպես նաև հանրակրթության բովանդակության առաջնային բաղադրիչներից մեկը: Ուսուցման գործընթացի կարևորագույն խնդիրներից մեկը սովորողների ինքնուրույն ճանաչողական և ստեղծագործական ունակությունների զարգացումն է:

Անհերքելի է գիտելիքների, մտավոր կարողությունների դերը մարդկանց աշխատանքային գործունեության արդյունավետության բարձրացման գործում:

Սակայն սովորողները դժվարանում են կողմնորոշվել գործնականում, երբ անհրաժեշտ է գիտելիքները կիրառել կոնկրետ, ոչ ստանդարտ իրավիճակում:

Այդպիսի սովորողներին ակադեմիկոս Դ.Բ. Բլոխինցը իրավացիորեն բնութագրում է <<լցոնած ձկներ>> արտահայտությամբ, որոնց պարունակությունը խանգարում է նրանց շարժունակությանը, և նրանք կորցնում են <<լողալու>> ունակությունը:

Խոսքն այստեղ վերաբերում է սովորողի գիտելիքների շարժունակության, մտքի ճկունության, ակտիվության, ինքնուրույնության բացակայությանը, գիտելիքները գործնականում կիրառելու անկարողությանը:

Գծակարգերի օգտաործումը բացառիկ դեր ունի սովորողի տարածական պատկերացումների և երևակայության ձևավորման ու զարգացման գործում:

Սույն հետազոտական աշխատանքի միջոցով կփորձենք ուսումնասիրել գծակարգերի օգտագործումը հայոց պատմության ուսուցման գործընթացում:

Հետազոտական աշխատանքի նպատակը և խնդիրները: Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է ուսումնասիրել՝ գծակարգերի օգտագործումը հայոց պատմության ուսուցման գործընթացում որպես բովանդակության ընկալման պատկերավոր միջոց:

Խնդիրներն են՝

- ուսումնասիրել՝ թե ինչպես կարելի է կիրառել գծակարգերի օգտագործումը հայոց պատմության ուսուցման գործընթացում,
- ուսումնասիրել՝ գծակարգերը որպես բովանդակության ընկալման պատկերավոր միջոց:

Հետազոտական աշխատանքի կառուցվածքը: Հետազոտական աշխատանքը կազմված է՝ ներածական մասից, հիմնական մասից, եզրակացությունից և օգտագործված գրականության ցանկից:

**Գծակարգերի օգտագործումը հայոց պատմության ուսուցման
գործընթացում որպես բովանդակության ընկալման պատկերավոր միջոց**

Յուրաքանչյուր ժողովրդի պատմություն՝ նրա անցած ուղին է, նրա կենսագրությունն ու հիշողությունը, դարերի հոլովությունում նրա կերտած հոգևոր և նյութական արժեքների ամբողջությունը:

Բնականաբար նման առանձնահատուկ նշանակություն ունի սեփական պատմությունը նաև հայ ժողովրդի համար: Հայոց պատմության իմացության միջոցով է հիմնականում ձևավորվում հայի ազգային ինքնագիտակցությունն ու մտածողությունը, նրա միջոցով է աճող սերունդը հաղորդակցվում իր ժողովրդի անցյալին, պատմամշակութային ժառանգությանը:

Միաժամանակ, սեփական պատմության իմացությունը հնարավորություն է տալիս իրականացնելու ազգային նպատակները, պահպանելու և ապահովելու հայի, որպես տեսակի, շարունակականությունը: Հայոց պատմությունը բովանդակում է նաև դաստիարակչական վիթխարի ներուժ՝ աճող սերնդի համար հանդիսանալով հայրենասիրության, անձնուրաց պայքարի և ազգային արժանապատվության ապացույցների անսպառ աղբյուր: Հայաստանը հին ժամանակներից սկսած եղել է եվրոպական և արևելյան քաղաքակրթությունների շփման, փոխհաղորդակցության և փոխազդեցության կենտրոնում: Շփվելով տարբեր մշակույթների հետ, կրելով նրանց որոշակի ազդեցությունը, հայ ժողովուրդը, սակայն, պահպանել ու զարգացրել է ինքնատիպ քաղաքակրթություն, որի շնորհիվ հասել է մարդկության պատմության նորագույն փուլին և շարունակում է իր պատմական ընթացքը:

Հայոց պատմության յուրահատուկ գծերից է ազատության և անկախության պահպանման կամ վերականգնման համար մղված դարավոր պայքարը:

Ահա թե ինչու առարկայի բովանդակության մեջ մեծ տեղ են զբաղեցնում Հայոց պատմության հերոսական էջերը, ազգային-ազատագրական պայքարի նախորդ և նորագույն փուլերը: Անտարակույս, Հայաստանի՝ Հայոց հայրենիքի ազատագրության համար պայքարը մեր ժողովրդի պատմության մշտական ուղեկիցն է, նրա գոյության ձևերից մեկը: Հայոց պատմության իմացությունը հնարավորություն կտա ՀՀ

ապագա քաղաքացիներին ուսումնաստության ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքներն ու ճանաչողական հմտությունները, հայկական քաղաքակրթության դարավոր ավանդույթները, փորձը և անցյալի դասերը լավագույնս ծառայեցնել ազատության ու բարգավաճման ուղին բռնած Հայաստանի անկախ պետությանը, պատկերացում կազմել համաշխարհային պատմության մեջ Հայաստանի և հայ ժողովրդի զբաղեցրած տեղի ու դերի մասին¹:

Զինվելով պատմաքաղաքական փորձով և լավատեսությամբ՝ այսօրվա սովորողները շարունակելու են կերտել ու զարգացնել հայրենիքի հարատևման և ծաղկման ամուր հիմքերը:

Հայոց պատմության հանրակրթական առարկայի գլխավոր նպատակը պատմա - կան գիտելիքներով զինված, ազգային ինքնագիտակցությամբ օժտված, ազգային և համամարդկային արժեքներով առաջնորդվող, ազգային նկարագիր ունեցող հայ մարդու և քաղաքացու ձևավորումն է:

Այս առաջնահերթ նպատակից բխում են հետևյալ հիմնական խնդիրները.

- սովորողին հաղորդակից դարձնել նախորդ սերունդների ստեղծած հոգևոր - մշակութային արժեքներին,
- ցույց տալ Հայաստանի և հայ ժողովրդի պատմամշակութային ժառանգության տեղը և դերը համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ,
- ծանոթանալ և իմանալ սեփական ակունքները, ժողովրդի պատմական ընթացքը ժամանակի հոլովույթում,
- օգնել հասկանալու պատմական իրադարձությունները, երևույթները և դասեր քաղել պատմությունից,
- ցույց տալ սերունդների կապը պատմության մեջ, ինչը կնպաստի պատմա - կան ժառանգականության ընկալմանը և պատմական փորձի յուրացմանը ու հաջորդ սերունդներին դրանց փոխանցմանը,
- ամբողջացնել և համակարգել հայագիտական առարկաներից սովորողների ստացած գիտելիքները:

¹ Տե՛ս, Արնաուդյան Ա., Գյուլբուդադյան Ա., Խաչատրյան Ս., Խրիմյան Ս., Պետրոսյան Մ., Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկ, Ուսուցիչների համար, Կրթության ինստ. Հրատ., 2004, էջ 42-45:

Գծակարգերի պատկերների օգտագործումը սովորողների տարածա - կան պատկերացումների և երևակայության, ստեղծագործական մտածողու - թյան, տեսական գիտելիքների դինամիկ աճի, գործնական և աշխատանքային ունակությունների զարգացման լավագույն մեթոդ է:

Ուսումնական գործընթացում մարդուն առավել անհրաժեշտ են գծակարգերի օգտագործման ունակություններ: Այդ իսկ պատճառով սովորողների գծակարգային պատրաստվածության հիմնական խնդիրը համարվում է գծակարգերի օգտագործման ուսուցումը:

Գծակարգերի օգտագործման մեթոդիկական մեզանում դեռևս մշակված չէ, չկա այդ կարևորագույն գործընթացի տեսական, գործնական համակարգ:

Գծակարգերի օգտագործման ուսուցման սկզբնական շրջանում անհրաժեշտ է ներմուծել լրացուցիչ ակնառու տեսանյութ, առաջադրել սովորողների մտավոր գործունեությունը, ակտիվությունը զարգացնող նյութեր:

Մենք ապրում ենք մի ժամանակում, երբ պատկերներ ստեղծելու հնարավորությունները մեծացել են: Արդյունքում մարդիկ ավելի լավ են յուրացնում այն ամենը, ինչը ուղեկցվում է պատկերներով: Դրանք կարող են լինել նկարներ, լուսանկարներ, գծագրեր, գծապատկերներ, գծակարգեր, ինֆոգրաֆիկաներ: Դասերը հաջողված են լինում, երբ «Հայոց պատմության» առարկայի յուրաքանչյուր թեմա ներկայացվում է համապատասխան տեսանյութով, տեսաֆիլմով, գծակարգերով: Դա խթանում է երեխայի հետաքրքրությունը, նրա անմիջական մասնակցությունը, օգնում է արագ և արդյունավետ յուրացնել նյութը, զարգացնում է ստեղծագործե - լու, ինքնուրույն մտածելու կարողությունը: Իմ սեփական փորձից ելենելով՝ հաշվի առնելով երեխայի ընդհանուր զարգացվածությունը՝ աշակերտին հանձնարարում եմ կազմել գծակարգ կամ էլեկտրոնային տարբերակով ինքնուրույն գրաֆիկական պատկերներ, որոնք համապատասխանում են թեմային:

Հանձնարարում եմ փնտրել, գտնել համապատասխան նկարներ, դասը ներկայացնելով սեփական/հեղինակային/ գծակարգերի, մուլտֆիլմի կամ ֆիլմի օրինակներով՝ հստակորեն ուղղորդում եմ աշակերտին, միաժամանակ տալով նրան ընտրության լայն հնարավորություն:

Այս ամենը զարգացնում է երեխայի երևակայությունը, նրա համար առավելագույնս հետաքրքիր և հաճելի է դառնում դասի ամբողջ ընթացքը: Դասը հետաքրքրություն է առաջացնում նաև դասընկերների շրջանում, ձևավորում է առողջ մրցակցություն²:

Դասավանդման ընթացքում հաճախակի օգտագործում են քարտեզները և քարտեզների միջոցով աշակերտներին հանձնարարում են կազմել գծակարգեր, որոնց օգտագործման հիմնական նպատակներն են.

1. Բացահայտել աշխարհագրական միջավայրը, որտեղ տեղի են ունենում ուսումնասիրվող փաստերը, որով բացահայտվում է բնության կատարած խոշոր դերը հասարակական կյանքում:
2. Բացահայտել պատմական երևույթների տարածքային ընդգրկվածությունն ու տևողությունը, որով պայմաններ են ստեղծվում տնտեսական, քաղաքական, ռազմական ու մշակութային կապերի և հակասությունների պարզաբանման համար:

Պատմական շատ իրադարձություններ հաճախ ավելի հեշտ յուրացվում են աշխարհագրական կամ տարածքային պայմանների առնչությամբ: Տեղի, կլիմայի, գետերի, ծովերի, բնապաշարների մասին տեղեկությունները նպաստում են փաստերն ու իրադարձությունները հիշելուն:

Կոնկրետ տարածքին և աշխարհագրական միջավայրին փաստերի համա - դրումը կոչվում է լոկալացում: Այս մեթոդի կիրառումը ենթադրում է պատմական քարտեզների օգտագործում: Աշխարհագրական քարտեզներից դրանք տարբերվում են նրանով, որ կենտրոնացված են սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական, մշակութային տեղեկությունների վրա:

Պատմական քարտեզները լինում են՝

- թեմատիկ, ակնարկային,
- պլան-քարտեզներ, և
- սխեմատիկ քարտեզներ:

Տարածությունների մասին պատկերացումներ ստեղծելու համար արդյունավետ է կազմակերպել՝

² Տե՛ս, Կառուցողական կրթության հիմունքները և մեթոդները: Ձեռնարկ ուսուցիչների համար / Գ. Հովհաննիսյան., Ա. Զոհրաբյան., Ա. Արնաուդյան և ուրիշներ., Ե.: Տիգրան Մեծ 2004, էջ 52-55:

1. աշխատանք ուրվագծային քարտեզի հետ,
2. աշխատանք ինքնաստեղծ ուրվագծային քարտեզների հետ, որը կարող է պատկերվել գրատախտակի, թղթի վրա:

Պատկերները գծվում են նյութի շարադրանքին զուգահեռ: Ընթացքում կարելի է օգտագործել նաև ապլիկացիաները, պայմանական նշանները: Պետք է հիշել, որ քարտեզներն ապահովում են պատմական երևույթների տեղադրումը տարածության մեջ, այլև հանդիսանում են պատմական իրադարձությունների մասին գիտելիքների աղբյուր, ուսումնասիրած նյութի ընդհանրացման միջոց, աշակերտների գիտելիքների ամրապնդման և ստուգման ձև:

Դրա համար էլ քարտեզը անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր դասին, բայց պարտադիր է դասի թեմային համապատասխան: Մեկ դասի ընթացքում կարելի է կիրառել մի քանի քարտեզներ, բայց ոչ ավելի քան երեքը, քանի, որ այդ դեպքում սովորողները կշփոթեն աշխարհագրական տարածքները, պատմական գործընթացները, երևույթներն ու իրադարձությունները:

Եթե դպրոցում չկա ուսուցանվող նյութին համապատասխան քարտեզ, ապա չի կարելի այն փոխարինել պատմական այլ ժամանակաշրջանի քարտեզով, քանի որ սովորողների մոտ կձևավորվի սխալ պատկերացումներ տվյալ տարածքների վերաբերյալ:

Նման դեպքում խորհուրդ է տրվում օգտագործել ֆիզիկական քարտեզ, որի վրա սահմաններ չկան, օգտվել պատմական ատլասից կամ դասագրքի քարտեզից:

Պատմական իրադարձությունների ուսումնասիրությունը քարտեզների միջոցով պահանջում է մշակել հատուկ նպատակաուղղված հարցեր.

1. Կոնկրետ փաստ վավերացնող /ցույց տվեք Հին Եգիպտոսի տարածքը/,
2. Մեկնաբանություն պահանջող /ցույց տվեք այն գետը, որի ջուրը Հապի աստվածն է լցնում/:
3. Պատմական քարտեզը այլ աղբյուրների օգտագործմամբ վերլուծելու նպատակով /համեմատել նոր և նորագույն շրջանների աշխարհի քաղաքական քարտեզները, մեկնաբանեք տարածքային և քաղաքական փոփոխությունները/:

4. Հիմնախնդիրների լուծում պահանջող³:

Աշակերտները քարտեզների վերաբերյալ պետք է գիտենան, որ

1. Քարտեզի անվանումը համապատասխանում է թեմայի հիմնական բովանդակությանը,
2. Թեմատիկ պատմական քարտեզները գծագրվում են աշխարհագրական հիմքի վրա,
3. Պատմական քարտեզը ներկայացնում է անցյալը,
4. Քարտեզն ունի իր լեգենդը, որը մեկնաբանում է պայմանական նշանները:

Աշակերտները քարտեզների վերաբերյալ պետք է կարողանան.

1. Նշել և անվանել աշխարհագրական տարածքը,
2. Ընկալել մասշտաբը,
3. Համեմատել վայրերի հեռավորությունը և տարածքի չափերը հայտնի փաստերի հետ /մեծ է կամ փոքր է մեր հանրապետությունից, հեռու կամ մոտ մեր գյուղից/ քաղաքից մինչև մայրաքաղաք/,
4. Օգտվել լեգենդով բնորոշած պայմանական նշաններից,
5. Բանավոր մեկնաբանել քարտեզի բովանդակությունը:

Դասի մասնակցային սկիզբ ապահովող լավագույն մեթոդներից մեկը մտազրոհն է: Մտազրոհի միջոցով ուսուցիչը դասարանից հավաքում է մտքեր տվյալ թեմայի վերաբերյալ: Ընդ որում՝ մտազրոհի ժամանակ կարևոր է մտքերի քանակը: Կարևոր է նաև, որ աշակերտները առանց երկար մտածելու պատասխանեն ուսուցչի հարցին, որպեսզի ուսուցչի համար պարզ դառնան նաև այն սխալ պատկերացումները, որոնք թեմայի վերաբերյալ ունեն աշակերտները:

Նոր նյութը բացատրելիս կարևոր է օգտագործել գծակարգեր: Ուսուցչի խոսքը պետք է ուղեկցվի պատկերներով: Ապացուցված է, որ աշակերտներն ավելի լավ են սովորում, երբ խոսքն ու պատկերը զուգակցվում են:

³ Տե՛ս, Կ. Լալայան., Պատմության դասերի պլանավորման նմուշ-օրինակներ, Երևան 2009, էջ 29-30:

Դասապլան

Առարկա	Հայոց պատմություն	Ամսաթիվ	29.11.2021	Կիսամյակ	I	Դասարան	8
Խմբի բացվածք	Աղջիկ՝ 17 Տղա՝ 15						
Թեմա	Հայկական հարցի միջազգայնացումը						
Օգտագործվող նյութեր	Դասագիրք, նկարներ, պաստառներ, փարտեր, «Հայկական հարցի պատմություն» դասագիրքը և փարտեզ						
Դասի նպատակը	<p>Իմանա.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Հայկական հարցի ծագումը և վերլուծի միջազգայնացման գործընթացը ✓ Հայկական հարցը և դրանից բխող կարևորագույն փաստերը ✓ Սան-Ստեֆանոյի և Բեռլինի պայմանագրերի դերն ու նշանակությունը 						
Վերջնարդյունքներ	<p>Սովորողը պետք է կարողանա.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Մեկնաբանել «Երկաթե շերտի» գոյավարը որպես զինված պայքարի անհրաժեշտություն ✓ Բնութագրել Մկրտիչ Խրիմյանին որպես ազգանվեր գործիչ ✓ Համեմատել սան Ստեֆանոյի 16-րդ և Բեռլինի վեհաժողովի 61-րդ հոդվածները <p>Բացատրել, որ 19-րդ դարի վերջին Հայկական հարց ասելով հասկանում էին Ռուսաստանի կողմից գրավված և Թուրքիային վերադարձված հայաբնակ վիլայեթներում բարենորոգումների իրականացումը:</p>						

<p>Ավարտ /5-10/ Տնային աշխատանք</p>	<p>Գրում են եռանկյան գագաթներից մեկի մոտ: Կատարում են աշխատանքի ֆուաբաժան մեթոդով Գծել համեմատական աղյուսակ, ծանոթանալ հաջորդ գասաթեմային</p>	<p>I կողմ՝ հնարավոր էր այլ լուծում II կողմ՝ հնարավոր չէր III կողմ՝ հնարավոր էր հայերի հըամար դրական փոփոխություններով Դասի ամփոփում</p>	<p>Ո՞րն է Երկաթե շերտի գաղափարը: Ի՞նչ բովանդակություն ունեն Հայկական հարցը 19-րդ դարի վերջին Որքանով էին հայերը պատրաստ պայմանագրի կետերի փոփոխություններին Որ կետերն էին փոխվել ի վնաս հայերի</p>
---	---	---	---

Դասապլան

Առարկա	Հայաց պատմություն	Ամսաթիվ	4.03.2022	Կիսամյակ	II	Դասարան	9
Խմբի բացվածք	Աղջիկ՝ 14 Տղա՝ 9						
Թեմա	Մունգայիթյան ոմրագործություն						
Օգտագործվող նյութեր	Դասագիրք, պատատներ, համակարգիչ, պրոյեկտոր, խմբային աշխատանքի պարագաներ						
Դասի նպատակը	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ուսուցողական: Զարգացնել աշակերտների ճանաչողական գործունեությունը և հետաքրքրությունը, ընդլայնել աշխարհայացքը, ծանոթացնել ցեղասպանության իրականացման ոճերին, նրա դրսևորումներին՝ որպես մարդկության դեմ գործած ծանր հանցագործություն: ➤ Զարգացնող: Զարգացնել ճանաչողական հետաքրքրասիրությունը, տրամաբանական մտածողությունը, ուշադրությունը, հիշողությունը: Հարստացնել գիտելիքները ժամանակաշրջանի կարևոր իրադարձությունների մասին: Զարգացնել ընկալելու և վերլուծելու կարողությունները և հմտությունները: Ամրապնդել պատմական գիտելիքների պաշարը: ➤ Դաստիարակչական: Սերմանել հայրենասիրություն, հումանիզմ, 						

Եզրակացություն

Այսպիսով, կրթական բարեփոխումներն անխուսափելիորեն առաջ են բերում ուսուցչի ստանձնած դերի փոփոխություն: Այդ փոփոխության գործոնները բազմաթիվ են և, ի վերջո, պայմանավորված են նրանով, որ հասարակական արմատական վերափոխումների հետևանքով որակապես փոխվել է սերունդը՝ նրա մտածողությունը, ձգտումներն ու սպասելիքները, և, ուրեմն, փոխվել են նաև կրթական խնդիրները, դրանց իրականացման պայմանները:

Աշակերտը սովորում է ապրելով ու վերապրելով դասի ամբողջ ընթացքը, նրա համար հաճախ ավելի մեծ կարևորություն ունի ուսուցչի կողմից իրեն գիտելիք մատուցելու ձևը, ուսուցման գործընթացում իր ընդգրկվածության եղանակը, քան բուն գիտելիքն ինքնին: Ինչ: Ինչու: Ինչպես: Յուրաքանչյուր ուսուցիչ մինչև դասարան մտնելն ինքն իրեն հարց է տալիս, թե որն է դասի նպատակը և ինչ պետք է սովորեցնի նա աշակերտին:

Ուսուցման մեթոդը մանկավարժական գործունեության մի միջոց է, հնար, հիմնական գործիք, որով իրականացվում է ուսուցչի և աշակերտի համագործակցությունը՝ ուղղված ուսումնառության նախանշված արդյունքին:

Ուսուցչի կողմից ակտիվ մեթոդների յուրացումն առանց աշակերտի անմիջական մասնակցության անհնար է: Մեթոդների կիրառումն ինքնանպատակ չէ: Դրանք նպատակ ունեն զարգացնելու սովորողների ինչպես մտավոր, այնպես էլ զգայական կարողությունները: Մեթոդների արդյունավետ կիրառման բանաձևեր չկան: Ցանկացած դասարան, դասապրոցես եզակի է, անկրկնելի: Ուսուցչի խնդիրն է ընդհանուր սահմանված մեթոդը հարմարեցնել այդ (եզակի) իրավիճակին:

Զարգացնող ուսուցման գաղափարից ելնելով՝ կրթության բովանդակության բնույթին համապատասխան, կարելի է առանձնացնել գծակարգերի օգտագործման մեթոդը:

Այս մեթոդի կիրառման ժամանակ ուսուցիչը ուսուցումը կազմակերպում է այնպես, որպեսզի ապահովի աշակերտների ակտիվ մասնակցությունը: Այս մեթոդի հիմքում ընկած են աշակերտների կողմից սովորելու համար նախատեսված իրի, առարկայի, երևույթի հետ անմիջական շփումը, բնական կամ պատկերների

մողելների, մակետների հետ ծանոթացումը: Ուսուցչի խնդիրը շարունակում է մնալ աշակերտներին ինքնուրույնաբար կարդացածը հասկանալ սովորեցնելը, գլխավորը երկրորդականից տարբերելը, ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարելը:

Այսպիսով, պատմաբան-մանկավարժի խնդիրն է յուրաքանչյուր սովորողի համար ստեղծել այնպիսի նպաստավոր միջավայր, օգտագործել այնպիսի մեթոդներ, որոնց շնորհիվ հնարավոր կլինի դրսևորել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական միտք:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Արնատուղյան Ա., Գյուլբուդաղյան Ա., Խաչատրյան Ս., Խրիմյան Ս., Պետրոսյան Մ., Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկ, Ուսուցիչների համար, Կրթության ինստ. Հրատ., 2004
2. Կառուցողական կրթության հիմունքները և մեթոդները: Ձեռնարկ ուսուցիչների համար / Գ. Հովհաննիսյան., Ա. Զոհրաբյան., Ա. Արնատուղյան և ուրիշներ., Ե.: Տիգրան Մեծ 2004
3. Կ. Լալայան., Պատմության դասերի պլանավորման նմուշ-օրինակներ, Երևան 2009
4. Հ. Ղևոնդյան., Պատմության դասավանդման մեթոդիկա, Երևան 2001